

Жүргізілген кеңестер туралы
Есеп

Тақырыбы «Суармалы жерлерде бидай мен жоңышқа дақылдарын егу және тыңайтқыш қолдану бойынша шаралар»

«Жер ресурстарын тиімді пайдалану, оның ішінде топырақ құнарлылығын сақтау және арттыру тәсілдері, ауыспалы егістерді сақтау» бағыты бойынша

Өткізу күні:
«27» қазан 2025 жыл

Кеңес беру өткізілген орны:
Қызылорда облысы, Шиелі ауданы,
Ш. Қодаманов ауылы, Дүйсеков көшесі 33 үй «Төңкеріс и К» ШҚ

Эксперт: Дүйсеков С.Н.
(қолы)

«Ө.О. Оспанов атындағы Қазақ
Топырақтану және агрохимия
ғылыми-зерттеу институты» ЖШС
Басқарма Төрайымы

 Р.Х. Рамазанова

1) Кеңес беруді қажет ететін мәселе немесе мәселелер шеңбері;

Суармалы жерлерде бидай мен жоңышқа дақылдарын егу және тыңайтқыш қолдану бойынша шаралар

1. Жоңышқа дақылын өсіргенде қолданылатын шаралар
2. Бидай дақылын өсіргенде қолданылатын шаралар

2) Қызметті жақсарту жөніндегі кеңейтілген дәлелдер мен ұсыныстарды қамтуы тиіс қойылған мәселені немесе мәселелер шеңберін шешу жөніндегі сарапшының ұсыныстары;

1. Жоңышқа өсіруде қолданылатын шаралар

Ауыл шаруашылығында жоңышқа мен бидай дақылдары стратегиялық маңызы бар өнімдер болып табылады. Жоңышқа – мал азығының негізгі көзі әрі топырақ құнарлылығын арттырушы дақыл, ал бидай – халықты негізгі азық-түлік өнімімен қамтамасыз ететін мәдениет. Осы екі дақылды тиімді өсіру мен өнімділікті арттыру үшін ғылыми негізделген агротехникалық шараларды сақтау және тыңайтқыштарды дұрыс қолдану шешуші рөл атқарады.

Жоңышқа – көпжылдық бұршақ тұқымдас дақыл. Ол тамыр жүйесі арқылы атмосфералық азотты сіңіріп, топырақты табиғи жолмен байытады. Алайда жоғары сапалы өнім алу үшін белгілі бір агротехникалық талаптарды орындау қажет.

Мәселелер мен сарапшының ұсыныстары:

Топырақтың қышқылдығы мен құрылымының нашарлауы жоңышқаның өсуін тежейді. Ғалымдар жоңышқаны 6,5–7,5 рН деңгейіндегі бейтарап топырақта егуге кеңес береді..

Тұқым сапасы мен себу нормасын сақтау — өнім көлемін анықтайтын басты фактор. 1 гектарға орта есеппен 12–16 кг сапалы тұқым себу ұсынылады.

Минералдық және органикалық тыңайтқыштарды енгізу. Азот – 30–40 кг/га, фосфор – 60–80 кг/га, калий – 40–50 кг/га мөлшерінде қолдану өсімдіктің көктеуін және өнім сапасын арттырады.

Суару режимін сақтау. Әр шөп шабудан кейін топырақ ылғалдығын 70–80% деңгейде ұстау өнімді 25–30%-ға арттырады.

Арамшөптермен және зиянкестермен күрес. Гербицидтер мен биологиялық препараттарды пайдалану қажет.

Күтілетін нәтижелер:

Осы шараларды қолдану арқылы шаруашылықтарда жоңышқаның өнімділігін 1,5–2 есеге дейін арттыруға болады. Орта есеппен 1 гектардан 10–12 тонна көк масса алуға мүмкіндік бар. Сонымен қатар топырақтың азот балансы жылына 100–150 кг/га-ға дейін байиды, бұл келесі егістердің өнімділігін 15–20%-ға арттыруға жағдай жасайды.

2. Бидай дақылын өсіргенде қолданылатын шаралар

Бидай – негізгі дәнді дақыл, оның сапасы мен өнімділігі егістік жағдайына, топырақ құнарлылығына және тыңайтқыш қолдану жүйесіне тікелей байланысты.

Мәселелер мен сарапшының ұсыныстары:

Топырақтың құнарсыздануы және азот тапшылығы өнімнің төмендеуіне себеп болады. Сондықтан егуден бұрын топырақтың агрохимиялық талдауын жүргізіп, тыңайтқыш мөлшерін нақты белгілеу керек.

Минералдық тыңайтқыштар жүйесін мынадай мөлшерде қолдану ұсынылады: азот – 60–90 кг/га, фосфор – 40–60 кг/га, калий – 30–40 кг/га. Бұл көрсеткіштер өнімді 25–30%-ға арттырады.

Органикалық тыңайтқыштар, атап айтқанда көң мен компостты енгізу топырақтың құрылымын жақсартып, ылғал ұстау қабілетін арттырады.

Суару мен ылғал үнемдеу технологияларын қолдану маңызды. Тамшылатып немесе жаңбырлатып суару әдістері суды 30%-ға дейін үнемдейді және өсімдік өсуін тұрақтандырады.

Ауыспалы егіс жүйесін сақтау. Бидайды күріштен немесе жоңышқадан кейін егу топырақтың биологиялық азот қорын арттырып, өнім сапасын жақсартады.

Арамшөп пен зиянкестерге қарсы биологиялық және химиялық қорғау шараларын жүргізу қажет.

Күтілетін нәтижелер:

Жоғарыда аталған шараларды орындау нәтижесінде бидайдың өнімділігі 1 гектардан 25–35 центнерге дейін көтеріледі (бұрынғы 15–18 ц/га көрсеткішпен салыстырғанда 40–60% артық). Тыңайтқыштарды тиімді пайдалану шығындарды 15–20%-ға қысқартады, ал сапалы астық үлесі 20%-ға дейін артады.

Жалпы алғанда жоңышқа мен бидай өндірісінде заманауи агротехнологияларды енгізу, тыңайтқыш қолдану мәдениетін арттыру және су ресурстарын ұтымды пайдалану шаруалар қызметін сапалық жаңа деңгейге көтереді.

Өнім көлемінің өсуі: орта есеппен 1 гектардан қосымша бидайдан 10–15 центнер астық, жоңышқадан 2–3 тонна мал азығы алынады.

Экономикалық тиімділік: минералдық тыңайтқыштарға жұмсалған әр теңге 3–4 теңге пайда әкеледі.

4. Сарапшының қатысуымен консультация кезіндегі фотосуреттер

